Stjepan Devčić

U mutne večeri

26770

STJEPAN DEVČIĆ

U MUTNE VEČERI

MCMXXX

TISAK TISKARE NARODNE PROSVJETE U ZAGREBU

KROZ mutne večeri umirući samotan i povučen u nijemoj sobici turopoljske zabiti dalek ritmu života, ali bliz bijedi, njegovoj, pišem ispovjest svoju posvećujući ju svima onima, koji okrvavljeni traže koricu hljeba i mrvu čovječje duše, onima kojima nije nitko nikada posvetio ni jedne tople misli, onima, koji su u zavičaju i domovima svojima nailazili na krvnike i satrape i kojima je život beskonačno siv, tužan i nijem kao ove večeri jesenjeg umiranja i bolan kao ova ispovjest, ovaj tihi akord samotnika.

VIZIJA

Mi smo nova generacija !
Nas muči groteskno nacereni problem —
života... mi ganjamo fikcije i plašimo moru...
Te sada u sutonu — bogova i nacija —
kad treba zaorati novu brazdu u grimiznu zoru —
mi smo nemoćni i šljem je slomljen, o naš dobri šljem...

Mi krvarimo i ko u smiješnoj sceni viteških turnira
skidamo vizir i odlazimo slomljeni sa arene...
ranjeni još se trzamo u ludoj magiji misterija !
...Premda jasno vidimo, da mriju idile klavira,
i da muziku zamjenjuju jauci tvorničke sirene,
da je sve o kruta, jadna materija.

Mi smo još ipak premekani, i bog zna tko li je
na liri duše naše, ugodio tolike strune sentimenta.
Kunemo dom i pjevamo psalam tragediji masa
...pa ipak je u nama još toliki residuum melankolije,
da smo tek giganti krize i na licu leži bolna grimasa
što smo stvorili sve bez forme i plastike, tek jadna frag-
menta.

Nismo htjeli disakorda, tek cvijećem prosute promenade
mi nismo skrivili te pokvarene arije
mi smo htjeli tuge tek u sjetnom jecaju molla,
krvi u cvijetu maka... ali zalud sumpor i smola
miriše svuda... i mak je simbol krvi sa ljudske Kalvarije
kad triumfira zvijer, nad čovjekom u ognju sveopće
bakljade.

Život je scenerij kaosa, dimenzije letargije su goleme,
ritam je pokvaren tmine su duge, hadske i crne,
neki inkvizitorski krvnik nerve i mozak nam truje,
mi bi trebali dati životu puls i snagu oluje,
shvatiti masu što pobjednički na vrhunac grne
a ne plakati i zalaziti u isprazne probleme.

Mi se spominjemo sveopćeg pokolja i mogila nebrojenih
grobova,
i živih lješina što su nosili posvećene boje za kokardom
mi naslućujemo agoniju crkve, ludnice, triumf surovosti
i kavalerije
mi vidimo mizerne silhouette bezbrojnih luda i snobova,
koji ne čuju pjesme bijede pod trošnom mansardom,
koji siti i tupi ne čuju žalbe bijedne periferije...

Zato prska bol ko gejsir kroz dekadansu vremena
zato se plašimo večeri kad sunce gasne i mrči
i klečimo prikovani ko roblje u podzemnom rovu
bez topline, bez ljubavi i oslona, ali oslon bremena
prezirani od moćnih, strani bijednima, ali svijesni : treba,
da se prokrči
kroz sarkazam beštija, kroz gudure cestu bijelu i novu.
...pa i ako nam je slomljen šljem, o znaš dobri šljem!

FRESCA SA TUROPOLJSKOG PAYSAGEA

Ima čudnih motiva!
u toj monotonoj nostalgiji Turopolja gdje aleje borova
sniju zamišljeno i svaka skriva
u naručju svome poblijedele silhouette dvorova
što šute već — ljeta — ko grobovi jedne sramotne epohe.

*

Nekoć su ovdje bučili privilegovani šljivari
i talmi-aristokracija, ti pobjeljeni grobovi
koji su na romantičnoj liri ugađali skladbu,
fantastične hrvatske laži!
A sada ?
Oci, su postali rentijeri i lihvari
Sinovi, siti, tupi hohštapleri i snobovi
...a kurije, snivaju, ko nijemi svjedoci jedne sramotne
— epohe — ...a kurije snivaju na straži!

Kad se u suton prošeću sjene što ih mjesec lagano veze
kad gasnu na zidu portreti i šute blijede Madone
a vani bugari harfa melodiju nježnog nocturna
...prašina sjeda sve teža ...i teža na stare bakroreze
zvonovi tako mrtvo po dvoranama zvone
ponoć slazi ko mora sa ure oronulog turna
...i kao, da tamo u kutu ko refleks krvave linije
žive još prastare »Hrvatske Erinije!«

I nekako melankolično gude telefonske žice
na mrtvačkom boru prastaru skladbu:

Hej bilo je vrijeme grofovski smo snili
nosili dragulje, ordene i galu
naše su se dame budile u svili
a mi smo bez brige pjevali i pili
onda smo mi bili eunusi, paži
po taktu smo znali koracati na balu
i po svetom dvorskom ceremonialu...
..kanđijom i knutom milovali kmeta

da probuđen od nesreće cvili
na krvave turnire armade smo vili
Oh, da, sjajna je to bila naša davna meta
o galantno doba, o — prošlosti sveta!
A sada!
Na ruini našoj, hurije slave svadbu
mi smo sa scene odletjeli nice
u vlastitom slomu nesta nas ...a žice
gude ko slijepci tu prokletu skladbu
— sive sadašnjice —
Dvorovi su pusti, ko sramotna groblja snivaju na straži
a vjetar i kiša na krovove puste tako prazno cvili:
Nekada smo bili eunusi paži!
Da! kad nismo bili...

TUŽNA KIŠA

MOLL

Ta mi smo davno čuli...
Nikola Polić.

Ta mi smo davno čuli, već ljeta su i prije
te krošnje jablanova što arije tanke
sviraju kad vjetar vrhove im vije
i dok kiša pjeva tople uspavanke.

Ta mi smo davno čuli, u mollovima kiše
što monotono plače ponad starog krova
tu tužnu, staru pjesmu što tihano njiše
u nemirnoj noći krošnje jablanova.

Ta mi smo davno čuli kad mirišu krzo snove
priče što kraj okna šapuću nam čipke
melodije stare i vizije nove
što su na klaviru oplakale tipke.

Drvo u kaminu neku pjesmu bonu
žalobito tuži i napjeve sklada
ko dani sreće lica mutna tonu
zamišljena... a kiša: žamori i pada.

Kamin dugo plače, a vani je bura
bujice vode teku preko mokrog puta
i koraci meki zaprašenih ura,
tonu i praznina zamišljena ćuta!

Neki tanki prsti ko fantastno tkivo
dugo, dugo u noć me miluju po kosi
pozdravljaju boli i slike prošlog živo
tako, da mi oko nehotice rosi.

Vatra klizi mirno, slike dočarava
o ljubavi što živi tek na slici i gobelinu;
dom samotan šuti — dom samotan spava
nestaju paysagei i portreti uz stijenu.

Ta mi smo davno čuli, i kroz naše sanje
te krošnje jablanova što plaču bez prestanka
i zamiru sjetno i žamore sve tanje
ko djetinjstva prošlog: topla uspavanka!

DUR

Mala kiša pada posve čujno
kroz poljane plačljivo romoni
tako tužno, žalobno i nujno,
da mi suze sve na oči goni.

Kao, da mi priča male priče
kad romoni vrh krova i žljeba
kako žalost u životu niče,
da je grko bez krova i hljeba.

Kao, da mi priča, vječnu basnu
tako toplu kao suze njene
kako ludo ovi dani gasnu
naši dani, naše blijede sjene.

Tužna kišo! — padaš posve čujno
ko slatki miris majčinoga mlijeka
tužno, ko oko moje drage nujno
tiho, ko sjena: sjećanja daleka.

U sobi vatra mirno, toplo sjeva
meki refleks igra se kraj peći
a po nama kiša, kiša lijeva
o, da nam je časak mirno leći.

Beskućniku lijepo bi bilo
samo jednom u jedno kišno veće
skloniti se u toplo, meko krilo
i slušat kišu dok krovovima teče.

Nema toga jače plače kiša
nema bijedi sreće ni života
bol će njihov onda da se stiša
kad ih nađu mrtve pokraj plota.

Zacijelo te noći razmišljajuć, budno
o bolu bijede ...ili štogod drugo
zapitat ću se: Zašto tako čudno
plače kiša i jeca bolno, dugo...

FONTANA ORGIJA

Kao fantom crni, to mistični mrak
u eteru mekom slazi tisim krokom
i cimbali sneni uspavljuju zrak
leprši kantilena u muku dubokom.

I dugo još dugo ta muzika vibrira
u toploj tišini ko drevna pjesma Pana
angelusa psalam puklo zvonce dira
i umire ruža sva od sunca pjana — — —

Silhouette jablanova u daljini se viju
grimizna luna već je na vidiku
nianse modrih boja nad šumama sniju
i trešnje već zriju u ocvalom šljiviku.

Vani je ponoć puna tankih sjena
akacije šume kraj srebrne vode
o vani cvijeće cvate i lelija miris sijena
u beskrajnu daljinu bijele ceste vode...

Bostani cvijetnih ruža ko slatki behari
i ritmika fina đerama vrbika
sevdalinke duge što strasni bečari
pjevaju u sjeni zavrelih šljivika — — —

Djevojke mlade, bijele uzavrelih grudi
te mirisne dunje što sakrivene zore
pod tkaninom tankom ko potajne žudi
i blistave oči jasnije od zore — — —

Dokle tako lutam ko fantasta zanesen
cestama beskrajnim putanjima bola
i u sebi nosim venenje i jesen
i u sebi nosim mnogo stradanja i bola.

Meni se pričinja da gledam oltare
sablasnih pompa tkiva smrtnog tila
gdje se strasti grizu i bestije pare
u ponoći mekoj i nježnoj ko svila.

Osjećam dobro one sve sladosti grča
i njihov ritam vihroviti, brzi
kad se med iskapi a na dnu samog vrča
ostane grčina koja ždere, mrzi — — —

— — — O čuj! akorde gluhe sprovoda bezbrojnih
posmrtnu svirku su zapjevala zvona
gledaj smrtnu tugu očiju bezbojnih
i sablasni šumor nevidljivih eona...

Teku lako, kaplju grke, teške suze
na jastuke sive ko u klance mrtve
o ne čuje se krika! Tek pauci puze
nesmetani, strašni na nevine žrtve — — —

O vani je ponoć azura ekstaze
treperi lahor tihi i dočarava sne
al' ja ipak slušam posred te oaze
neki krivi napjev — — — i to je, to je sve!

Zato kad se vraćam poljanama muka
zapuštenom stazom alejom starog parka
ja kristalno vidim: život je samo muka
a sudbina kruta, neumolna Parka — — —

TRIPTI'HON
D' AMOUR

REMINISCENCIJE NA STARI MOTTO

I.

Kennt ihr das alte Märchen...
H. Heine.

Dal' poznate, seko, drevne one priče
što su tako sjetne i toliko bole
o kojima se toliko maštalo i snilo,
...o dušama što se beskonačno vole
o noćima u kojim teška tuga niče
dal' poznate, seko, drevne one priče
što šapću tako intimno i milo.

Uspavanke davne, zaboravljene rime
i nježne riječi bolesne ko svila
propukle akorde prašnoga klavira;
kad su krili laži u barokne kostime
kad su ispod perika i otmenih mantila
sakrivale se maske markiza, kavalira.

U mjesečne noći na antiknom portalu
sklapale se ruže, snile orhideje
čudesno krhki šaputali stori
melodiju nježnu starog menueta
priču krinolina na rococo balu — — —
tipke tako dugo stale su da tuže
plakale markize umirale ruže
i vizija blijeda nježnog menueta
gasnula daleko na krošnjama aleje
na trošnom krovu bijednoga kmeta,
da ga u snu jadom i prokletstvom mori.

Dal' poznate, seko, drevne one priče
koje tako sjetno i pretužno zvone
koje šapuću tako intimno i milo!
A nikad se nije maštalo ni snilo,
da prošlosti suze po nama još rone
i da žalost bijede danomice niče,
da je ona niansa žalosna i fina
tek bolesni akord lažnog: patosa i spleena!

Dal' poznate, seko, drevne one priče
koje tako sjetno i pretužno zvone!
Nema toga sada o satanska fama
nesta blijedih markiza, nesta kavalira,
oskvrnut i prazan leži starinski palazzo
po dvoranama pleše luđački bajazzo
ceri se kokota, feudalna dama
a bajazzo pleše ples zlatnih talira
krvi i truleža, aristokrata-bankira.
»Grebeni se rone«, sve polako rone,
skeleti ginu »pod žrvnjem vremena«
a daleka zora sve rujnija sviće — — —
na vrh sljemena...

II.

Noćas su jecale bolno, golih kestenja krošnje
i kroz cijelo veće kiša je plakala žlijebom.
mrtvački škripale sobe, žene se vraćale s prošnje,
negdje, da, tiho i tužno, sa suhim u prnjama hljebom.

Vani je bilo hladno, kraj groblja zapuštena, siva
se prokisle sagnule vrbe, ko robinje u crnomu gradu,
ja sam vidio svagdje po jedan čempres gdje sniva
slušao samrtne sjene gdje se mačji vrhovljem kradu.

Meni je tako pusto, već mokri snježak praminja
sjedim sam i mislim, ali to je priča:
dobru i tihu Vas naći i dok oganj lagano tinja
jedan drugom se sagnut siromašni ko dva ptića.

Gdje si mi sada, čežnjo, gdje si zeleni luže
...ti si svenuo cvjetan a mene bolom svi kine
al' svejedno volim ja umirat čim bonije i čim duže
volim bolesne žene i ruže uvele, fine
I volim, volim ljubav što u beznađu gine!

Ja ljubim molitvu tihu, Vaših bestjelesnih ruku
te dvije blijede duvne, iz davne priče i sjena
i prste blijede, duge i liniju zmijsku na struku
što ritam krvi zavađa, kao kantilena Sirena...

Ja čeznem u pogledu Vašem, onu sjetnu niansu
tu glazbu tuge i šutnje moja draga Pijetà
to se rijetko budi, ko lola koji bugari romansu
tek časak nad puklom žalbom mladosti, sreće i sna!

Ja samo toliko smijem iz zatišja skromno i čedno
koju dobru Vam reći, pa neka me sve zapusti
znadem, i Vi ćete radije prodat se korisno, ...i bedno ?
al ništa — samo će dani biti teški i pusti.

Oh dugo i kasno su jecale golim cestama krošnje
i ponoć je skladala napjev za mrtvačko opjelo
Vi ste zamišljena blijeda u crno se zavili velo
a ja sam mramoru hladnom nizao prosjačke prošnje...

III.

Dolja ty moja dolja...

Da, gospođo, one tužne večeri kad sam upoznao Vas
plakala je kiša,
željeznica soptala promuklo preko blistavih šinja
večer se uspavljivala sjenama sve bolnija, tiša
fenjer u malom vagonu blijedo gori i tinja
a ja sam zanesen u kutu slušao Vaš glas.

Gledao sam Vašu utonulu silhouettu
gospođo, Vi ste bili eterični alabaster u crnom
tad ste mi pružili ruku sjećam se zamišljen i blijed
bio sam večeri one, i Vi zacijelo moju ste slutili sjetu.
Sada... tiše... prošlo je toliko vremena u nedogled
nesta Vas i večeri one, a ja sam umoran
gospođo, i ranjen mnogim bolom i trnom
i život je o usude moj beznadno sumoran.

Ja putujem dalje ko i prije zamišljen sam,
nema već one Vaše nježne, crne silhouette,
kad večer tužna i tiha, po drveću na polju pada
stupovi, stabla, kuće vihrovito lete
i ja mnogi put pitam : dal' je to bilo kada,
promjeni, se mnogo toga... a šta ja već znam !

Ja Vas snivam, još muzika daleka zvoni
miriše ženski pram mekan ko modri lan
kiša čudesno roni preko polja i krova
crna mašina sopti naprijed, bezdušno goni
daleko na brdima tamo gasne blijedi dan
i ja snivam ženu, inkarnaciju svih mojih snova

slušam čudesni glas.
Al zaista nema već Vas !

U KRUGU

I.

Kestenji pusti procvast će s nova
i kroz drvored dugi, da kandila pale,
da prosiplju tkanje sutonskih snova
iz daljina nose krošnjom korale.

Inja i kristala są drveća nesta
to sagom od boja dražesno koraca
sa orkestrom cvijeća u spirali cesta
pomlađena Vesna, nježna kao maca.

Voćnjaci su puni rascvjetalih šljiva
zeleno čadorje razvile su gore
lugovi jagoda, đurđica i gljiva
i potoci što granjem brbljavo mrmore.

Ravnice u svježem azuru se kupaju
ko u plavetilu mora peraje delfina
kruške dozrijevaju, djevojke pupaju
i glasa se pjesma zanosna i fina.

Bude se rusalke iz sna začarana
sa očima dubokim rujnog karamfila
sniježi cvijeće inja sa nevidljivog dlana
i vije se pelud lepirovih krila.

A moje žute ruke su mrtva pramaljeća
i nekuda zauvijek mladosti mi nesta
tako daleko, daleko, da me ni ne sjeća
života ni tuge... — umirem bez protesta...

II.

Tiho, mrtvo podne ko drevna priča mita
svijetle sunčane zrake po krovovima piruju,
sjene se ljuljaju koso kao pijana svita
...polja daleka šute — ceste bijele miruju.

O zanosna, uspavana, mrtva podnevna harmonija
kad gore svijetli krovovi i sunčaju se guje
kada nekako čudno sa prašnog harmonija
akordi dremljivi lete i pčelice umorno zuje.

Zaprašeni, daleki seoski paysagei
u tihome ritmu lan se poljem ljulja
mirno, zlatno polje ječma, pšenice i raži,
što se kupa u amfori sunčanoga ulja.

Omara mori kasna, umorno škripe kola
tarabe i voćnjaci počivaju u sjeni
uz potok vrište žene, cigančad skače gola
iza malenih kuća prvo se voće rumeni.

Vrh žita vire kapice razasutog maka
poljane daleke tonu u plastovima sjena
i kao, da od nekud čarlija hladovina laka
vjetrić nečujni hrli preko usjanog gobelina.

Zvončići plavi harfu večernju diraju
protkanu zlatom i teškom aromom mirodija
pjani satiri u lugu, pjesmu zanosnu sviraju
...al sve je to ipak životu tek pusta,
glupa parodija !

III.

Oh to me jesen budi...; tako intimno i sneno
vjetrovi će njenom harfom tugu viti
turobno će vezti na čarobno vreteno
to tkanje blijede sjete i srebrne niti.

Vinjage puste venu, kestenji redom žute
bademi su davno ocvali i pali
vedre horizonte, teške magle mute
na jugu daleko su zaplakali ždrali.

Posljedna vrh žica proletjela lasta
misli se nekud rastužene gube
kako je sada tmurno, dobri moj fantasta
kad jablani tužni, jeseni napjev trube.

Noći su duge, pune mjesečevog srebra
nostalgije pjesama pustih bezbrižnih seoskih lola
a ja dugo već lutam poput odbačenog sebra
kroz duge te jesenske noći tuge, sjete i bola.

One poznaju mene i mladost što zalud se skita
a ure, ljeta i vrijeme slijepo naprijed hiti
a ja sam tužan uvijek, ali tko, da to pita
a jesen veze i veze sive, blijede niti.

Što to mene budi, kuda sam bio zanesen
kuda se ljudi tako plahi i strani žure !
...to nas mrtvačkim velom pokriva jesen, turobna jesen
to tamo u žutome gradu bolesnici na prozore zure...

IV.

Ponoć je danas tiha, sveta i sanjarski bijela
puna snježnih kristala fantastičnog, bisernog tkanja
snijeg vrh krovova slamnih gusto, tihano praminja
studen po drveću stvara i šara čipke od inja,
sve je usnulo redom kroz sve se čudesno splela
neka harmonija čista i vedra, prozirna sanja.

Vinograd usnuo stari na pognuto ložđe
splele se arabeske i snježna zrnašca vedra
a utonulo sunce po njem se iskri i sipa
sjajne, blistave trake grimizne kao grožđe
povrh kristalnog brijega mladih djevojačkih njedra
punih mirisa mladosti pašnjaka, cvijeća i lipa.

Sada kuca na vrata to staro, božićno veće,
Božanstvo, fanatički, lebdi zvona radosno bruje
bliješte kugljice male i orasi zlatni na smreki
slama intimno šušti, gore radosno svijeće
zrakom diše veselje, poklići pijani zuje
a crkvom se diže tamjan i pjevaju tonovi meki.

Dok negdje daleko u zamrzlom parku grada
mnoga se sirotna sjena bosa, gladna prošeće
pokraj raskošnih vila što mramorne hladne sniju!
...Negdje u periferiji sivoj alkohol krvavo teče
žene ostavljene plaču, srca od mržnje vriju
te po tisuću puta i više... se ponovno sklada
ta vječno kleta i sveta Božićna Balada.

V.

Sve je to tako od iskona!
Budhistički u krugu
teče
život bezdušno šeće
nosi
bolove, radosti, tugu
a čovjek prkosi
i pada.

Sve je to tako od iskona;
nacrt za panoramu
napjev što se uvijek sklada
za apsurdnu čovječju dramu
zaboravljena ikona
u napuštenom hramu,
sve tako budhistički u krugu
jedni odlaze sa scene
i vraćaju se na drugu
i gasnu, — mi svemirske sjene.

LUNA

Kako je mjesec lijep, kad ponad staroga krova
lebdi u mekanom granju svjetao, veleban, čist
kada na zaspale noći prospe sav čar svojih snova
kad se od mističnog šapta ne gane ni cvjetak
ni list — — —

I plovi svjetao plovi ponad zaspalih šuma
sjene posvuda baca svijetle, mekane, guste
plovi magičan dalje vrh gaja, polja i druma
i nosi čežnje za suncem, za daleke nepregledne puste ! —

Šuma tada već sniva, sva je čudesna, tiha
svaka grančica mala sneno i spokojno diše
a luna prosiplje pjenu vrh nje lagano stiha
tako, da tek daleko krošnjama vrhove njiše...

Na daleko nikoga nema, i vjetar je nepomičan stao
negdje u dubini grana oh sada daleko Ti si,
o da li slušaš ko i ja, kako je sumrak nečujno pao
i kako mekano zbore ti glasovi večernji tisi — — —

Šuma nepomična sniva, o kako čudesno roni
duboko u nijemu ponoć sevdah i gitara stara
kako sjene su duge, i netko san s oka goni
nešto kraj mene šapće i čudesnu aureolu stvara.

Drveće puno je snijega, puno mjeseca svile
i kao u triumfu nekom gleda svoje portale
mnogo noći već nesta mnogo toga su krile
i mnogo bi pričati znale, ta luna i grančice male.

Zato u tebi duboko se nešto prijeteći skriva
i ja se tako bojim tebe i tvoje tišine
pa kada izađem u noć; čujem: budna si živa
i nešto sablasno, tmurno negdje se daleko vine — — —

Dok vrh mene visoko lebdi srp drevnoga maga
zamišljena, mistična luna, ko refleks srebrnog čuna
duboko u pustu ponoć bruji turobna struna
a šuma drhti i šapće ko žena čista i naga.

I sve meni se pričinja, da su to grudi njine
kristalne — — — i njezin šapat ta gitara, sjetna i stara
sve mislim, to je miris njene kose svilene, fine
i snijeg ruku bijelih što čudom noćnoga čara
mene nečujno draga i sa mnom se razgovara.

VANDROKAŠ

I.

Hej onda večeri one
kad je čardaš pomaman vrio,
kad je cigo rasplako strune!
. . . Ja sam, ko bekrija stara vino luđački pio,
da zaboravim čemer, da te srce prokune
ali ipak sam večeri one
draga, tužan i. . . pretužan bio.

Kada u bezglavom ritmu ples se naokolo vio
kada sam razigran, pjan htio đerđane kidat
igrala su koljena vrela raspaljena od kola
htjela od vrele krvi bijela popucat njedra
polako škripio đeram, šuštala kukuruza jedra
. . . a ja sam lokao, pjevo posred seoskih lola
pa kad je sve jače cigo stao jecat i ridat
Hej, ja sam večeri one ipak tužan i pretužan bio.

Hej onda večeri one
kad je bilo sve pomamno od čardaša
i kada je daleko u gradu zvonovi mrtvački zvone
i moj blijedi drug sanja na bolesnoj gitari...
...a ovdje su ojkali strasno bezbrižni bećari
i padali pijani ludi na zelenu klupu
a ja tužan, pretužan nad sudbinom vandrokaša
plakao pjevao. u nekom snatrenju tupu
klonuo i zadnju prolio kupu.

II.

Oj cigo moj brate u požaru krvi
izvij strune tanke nek' egede plaču
melodiju strasnu dalekoga rita
meni je svejedno: kuda ću i šta ću
nisam ja u kolu posljednji ni prvi
studenskog života što se zaman skita...
...kome tvoja svirka srce nožem para
o žalba na mladost naša teška stara...

Protepli smo mladost, ko da puknu strune
na guslama tvojim o ciganu ludi
ko djevojče mlado što se strašću žali
tvoja žica tanka: tugu našu gudi
tvoja pjesma: mladost našu sivu žali
tvoja svirka: pali, nariče i kune...

Kada sevdah skriti u dušama grca
i zapale mi oči bećaruše tanke
pa samo za časak, da strašću izgori
kako su tada blijede bolne uspavanke
i kolika me čežnja rasplakana
mori
...ma za jedan časak razigranog srca.

Ma za jedan časak pa sam cigo stari
što uvijek voli ludo kolo vaše
prskavoga grožđa i njedara bijelih,
koji sve zapusti, ni za što ne mari
do li zapaljenog oka i kukova vrelih
čađavih ciganka i rumene snaše.

Ma za jedan časak razigrane puti
jednu samo pjesmu vječnog vandrokaša
neka vrije mladost dok strune ne puknu,
svejedno... jer i onako baša mladost sluti
posljednju pijanku kod »vječnoga birtaša«
i blijedu glavu na — crnome suknu —

UMORNA VESNA

Tvoj glas je čista muzika, meka topla melodija
svaki tvoj kret je harmonija i tako nježna gracija
usne su tvoje trešnje, sva si ko lijepa rapsodija
i sjeta oka tvoga je duboka ko rezignacija.

Zacijelo je tako snježna tek procvala akacija
zacijelo je tako ružičan tek refrain na snenoj chansoni
i tako bolno blijeda tek žalosna slutnja što roni
suze po tvojim očima, o moja nezaboravna gracija.

Ja uvijek tebe snevam u te sutonje minute
kad nevidljive sjene svud' se kradu i blude
kad gasnu portreti i daleku žalbu slute
i u dušama tihim sjete zaboravljene bude — — —

Kada lahor: noći! srebrn-skute veje
i zastiru svijetlo krhke paukove niti
na daleko muk je, tako da se niti
ne zanjišu krošnje sumorne aleje— — —

Pod prozorom trešnja ko gracilna koketa
naklonila se otmeno i u drvored bježi
a mirluhi strasnih ružinih bosketa
lelijaju se — — — i lipom rosni biser sniježi.

Ja se tebe sjećam kada plaču ždrali
u sutonu kasnom i kao glas gusala
nostalgijom i bolom tvoj me spomen zali
i zovu me ruke, dvije nize od korala.

Tvoj glas je meni muzika, meka, topla melodija
svaki tvoj kret je harmonija i tako nježna gracija
tvoje su usne trešnje, sva si ko lijepa rapsodija
a sjeta oka tvoga je duboka ko rezignacija.

II.

Sada gradovi sniju — krovovi šute
a pod njima ljudi umorni i sjetni
golubovi pod strehom guču intimno i dugo
blijede žene plaču i tko zna, što još drugo
pripovijeda taj lahor svileni, tihi ljetni
— — — u te duge ure kad bolesne duše neku žalost slute.

U sobi je tiho
— — — vrh zavjesa čudno svijetle karniše
i blijedi refleksi sivih starinskih gravira
zaprašene tipke i požutjela rama
i mrtva duša umuklog klavira
arabeske čipka kraj prozora njiše
ta hladna, strašna, nepomična čama !

Ja skitnica sam pusta, o ja bi da plačem
sa zvijezdom što u daljinu nostalgijom gine
sa bijednim ljudstvom i prokletim robljem
sa žalosnom vrbom nad seoskim grobljem,
o da mogu zgazit te palače fine
zašto me sve to bode prokletstvom i mačem.

Na usnama tvojim trešnje su rumene,
u njedrima bijelim prvo grožđe zrije,
ali tvoja sreća umrla je davno.
— — — Život je patnja. U meni dugo vrije
nešto što razara, zašto uzalud vene,
mladost, Vesno tužna, isprazno i tavno — — —

POST TOT DISCRIMINA RERUM

Doći će najednom meni vrijeme mraza i studa
i nečujno u mome oku zgasit se prvi žar
ja ću izgubljenim pogledom sivo gledat daljinu
ja ću požutjelom rukom milovat crnu prazninu
a ti ćeš, draga otići, bog zna kamo i kuda
te nekoj sitoj i tupoj bluni, dati: sve sunce i čar.

Ja ću jednoga dana usnuti sanjareć tiho
ko ona stara kapela ponad našega brijega
il' onaj maleni cvjetić il stablo snažnoga duba
a vjetar bude na da mnom tiho, tihano njiho
procvalo proljetno cvijeće, te ona dobra će ljuba
doći kadikad na grob moj, da se isplače kraj njega — — —

Iza vrtova mladih i dalje živjet će selo
ostat će i onaj prozor pokraj prašnog kamina
uz koji često u suton, ja, bi samotan sjeo
ko sjenka večernja tih
i gledao, gledao s čežnjom u plavetnilo daljina
sanje, zaludne sanje, ko pauk nečujno pleo,
ostat i živjet će sve to i ne će čut' moje opijelo
— — — ni ovaj tebi draga, — — — posvećeni, mrtvi
stih — — —

Jer, ja pjevam za one koji na ulici stoje
koji poznaju pjesmu bijede
— — — za dva tri prijatelja
za ono što je duboko
intimno u meni skrito!
za nepoznatog druga
il za ruke ispijene blijede il' — — — koje dobro oko
a moguće ne pjevam uistinu ni to
— — — tek samo tako, da me mine želja
i prođe tuga — — —

Mene progone oni, što sniju u raju paoma
mene preziru oni, što robuju ko nijeme zvijeri,
da mene ubija složno krvnik i moj brat!
mene preziru zato, jer nemam građanskog, solidnog doma
i jer su trnove ceste moje mramorne dveri!
— — — pa ipak ću nositi svoj stijeg popljuvan, izderan
bit ću krvoločan, jak ostat mu robijaški vjeran
pa i s njim pasti krvav u kobni sat — — —

Pa kad se jednoga dana cestom trnovom spustim
cestom kojom sirotinja već odavna umorna šeće
pod prosjačkim baldakinom sprovedem triumf života
ja ipak umoran, bolan, ne ću, da zvjerstvu popustim
poslije tolike nepravde ja ću radostan primit raspeće
pa neka me za čovječnost stigne teška Golgora — — —
i tamo ću usnuti tiho — — —

MARCHE FUNÈBRE

Zatutnjila su kola po asfaltu
zavijorila vela crnog flora
i gruda zemlje pade teško na katafalku
zagrmi šuplje, ko da zvekirom o alku
u mrtvom gradu uzaludu biješ, sad zanosi su strti
gluhim bolom plače tužaljka crnog kora
zvono bije promuklo u altu
a glazba svira poputnicu smrti!

Već zadnji put je udario gong
„La vida e sueno" lebdi vizija Calderona
u Edenu Andaluzije plače smrtna lira
gasne uzdah besmrtnog Shakespearea
šumi Leta u pjevu labuda od Avona
da život »it smells of mortality« u šaptu kralja Leara
kralj, prosjak, hulja, svaki se jednom zguri
kad dođe tamo gdje se vječno u prazninu zuri.

Mogućnik umre, o sjajan finale
u stilu svega, besprikorne maske,
posljednje laži i bljutave hvale,
vječna groteska lakirane daske...
Laži mrtvoj kandila se pale
skutonoše još posljednji put
će kleknut, proklet i... poljubit skut...

Jednom dođe, zaludu se mašta
ugasne oko ukoči se pest
u crnom plaštu Hamlet, i grobari
sjajna gluma, baština, lihvari
dođe vrijeme kad se sve oprašta
kad zaludan je najveći protest — — —

Umukla su kola na asfaltu
refleks smrti odsjeva na laku
mrtvački diše cvijeće, flor i svila
zvono plače turobno u altu
zadnja gruda skotrlja se u raku
i smrt je zaklopila krila!

VITAE FRAGMENTA

I.

Tako jednog jutra, nije to pikantno
obično posvema kao svako štene
ni dirljivo, ni sveto, ni interesantno
u bolovima mati porodila mene — — —

Prvo doba teče, neznajući radost
uz jasene i rijeku rumena goniš stada
uz batine i igru daleko od grada
sprovedeš tu zlatnu i zanosnu mladost.

Moguće je to bio vedri pastorale
kada sam Rusalke sanjao u granju,
moguće je to idila il sjen' te sreće male
a ipak mi je uvijek žao, žao za nju.

I uvijek se sjećam nekako opijen
kućice male uz nju šume javori
eh sada je nema ispijen i propijen
mladi moj život ludo, davori — — —

II.

Grad! škola i život u posljednjoj klupi
koješta ti se tamo gladnom deklamira
o idealu, te imperativ: ponizni i glupi
morate biti svuda jer to imponira.

Pa tko nam nezna lica potištena, plaha
kad odlazimo iz škole na prežganu juhu
pod okriljem moćnim: božanskoga daha
sprovodimo mladost zaludnu i suhu — — —

Grad je crni Moloh proždire nas strasno
očajanje duše, glad tuberkuloza
dani gluhe patnje, bolova, narkoza
i spoznaja sve je, sve je zaludno i kasno.

Pa tko da se brine za sinove prostaka
»zlato« to je kumir, to je lučonoša
crkni il' nastavi život vječnoga prosjaka
živi, ali budi lakej skutonoša — — —

III.

Povratiš se bolan u kući sve se propije
ah život je tako trnoviti studij
živim i sakupljam, alimenta misantropiae«
umirem i slušam ludila preludij.

Domovi nas stari proždiru i kunu
oci nas mrze životinjski pjano
i dok sretna djeca sviraju piano
nas odbacuje život ko kupu žući punu

Tako svakog jutra ispijen se budim
začuđeno i tužno pitati se stanem
čemu sada ovdje umirem i sanem
ta svima je svejedno crknem il' poludim — — —

Ginu redom ljeta dani lete lete
ko pseto se čovjek posvuda tuče
otuđi se od ljudi, radosti i kuće
i sada sam eto tek na kraju dvadesete!

IV.

Ditirambe mulcu svjetski vergl svira
hohštaplera i bluna krcate su sale
pred bordelom braka moral promenira,
djevice pred zlatom začarane pale.

A ja sam nekoć sanjo u noćima sjetno
djevojačka njedra ispod nježnih čipka
kad si blijedom rukom plaho i diskretno
pomiluju tužne grožđe zrelog šipka — — —

Vjerovao u ljude, o ludog kontrasta
ljubio sam sfingu i krvopiju vampira
ljubio sam zvijeri otmenih manira!
o tko svu mi mladost prokletstvom minira
nekoć, ja sam bio naivni fantasta.

O kosmičke hulje! to sam nekoć bio
o prokletstvo staro mojeg sentimenta
što ja mogu sputan — — — ah sretno i addio
za finale bijednih: Vitae Fragmente!

BALADA U NOTTURNU

I.

U ovo mutno, bolesno doba
kada na dekoriranom globu kliče bakanalija i siringa
i sa fabričkog grotla plače samrtnička sirena
kada je žena postala poetična sfinga
i lirikom otrovane laži mami kao Sirena
u ovo mutno bolesno doba
progresa, kulture i roba
lete periferijom globa
arije groba — — —

U ovo mutno bolesno doba
kad nema Hrista ni Sisifa, a ipak se na Golgotu penje
jadno čovječanstvo; i milijuni ljudi traži Fatu-Morganu
i milijuni ljudi se proždire, kune i stenje
i leti u Nirvanu — — —
— — — po periferiji globa
od jednog do drugoga pola
lepršе arije groba
živu zvjerstva spola — — —
milijarde bednika trunu
u hyperborejskim maglama mraka
trunu, robuju, kunu
i suze nižu do oblaka.

U ovo mutno, bolesno doba
kad je kulminacija svemu: profanacija
kad harmonira laž, moral i pornografija
kriminal, razbojstva, mafija
luđački orgija trula generacija
viju se skeleti zvonika
sniju u sjeni posjedjele opatije
a život ispija kupu
a život se luđački ceri
na dnu mrtvih voda »panonske apatije«!
viju
se skeleti zvonika
mriju
na mramoru portika
bolest, bijeda i talog čovječanstva
degeneracija ljudskoga roda
ideal leži popljuvan na stupu
a svjetlo božanstva
gasne i profanira se za svjetinu situ i tupu
za harlekine, clowne, faune
za ponor luđačke apatije, mrtvih voda

Sve trune sve mrije
nestali ponosni bardi
i još puno prije
trubaduri i rapsodi
kuda to vodi
drevna ponosna rapsodija
postaje sve više smiješna parodija!

III.

Ponovno se vraćamo na stare teme
kad smo u evoluciji od čovjeka špiljske zvijeri
razvili se u Don-kihote
kad smo surovog kamena sagradili ponosne dveri
i obožavali u njima gracilne otmene, kokote
zanosili se za turnire, kmetstvo i mistiku
gledali u dami suptilnu gotiku
o chimere!
Danas se to pretvorilo u filmistiku
lažna gotika, u rentabilnu erotiku
a mi se ponovno vraćamo na stare teme
i postavljamo sheme, za nove probleme.
A u biti
uvijek masku nosimo istu
»Biti ili ne biti!«
još nismo na čistu — — —

FINALE U SUMRAKU

Što si tužna... dobra moja seko
što si tako blijeda i nujna
kao rana slutnja, kasnog rujna
u predvečerje, požutjelo, meko ?

Slutiš, nije... — nije već daleko
već ginemo po fatalnom slijedu
zaista i mi ćemo, seko,
čini se biti doskora na redu.

Nema više naše kućice male
ostali su tek sivi jaseni
a tamo gdje je bila tu su pale
prve magle žute jeseni.

Naša mladosti!
Ja te neznam, ja sam umirao
i umirem već ljeta bez radosti
život je negdje gorko zaplakao
tužna mladosti!

Nemoćne su moje ruke suhe
preslab, je moj utihnuli glas,
da čuje sve one, koji zovu spas,
koje razapinju na bolove gluhe!
...Uvijek je tako bilo u beskonačnom kolu
nema kraja tomu stradanju i bolu.

Ja se sjećam tvog krvavog pira
kad u tvoje tijelo onaj crv,
koji ti je nezasitno poput vampira
ispijao: život, mladost, krv!
— Kap po kap — — —

Zar je to život! Ova kleta patnja
tih tužnih večeri, mutne perspektive
te mladosti ubijen elan ?...
laž, zvijerstvo ko satanska pratnja
karikira već krive motive
oskvrnjuje mladenački san — — —

Pod Golgotom brutalnoga bola
ti moraš pasti, u crnom katafalku
odnijet će te tihu mrtvačka kola
krhku, tihu ko blijedu Vestalku.

Nema više naše kućice male
naše uboge radosti
ostali su tek sivi jaseni
da čuvaju tvoju silhouettu blijedu...
Gdje je bila tu su prve magle pale
prve magle žute jeseni
male suze tužne mladosti,
da, seko zbogom, mi smo već na redu!